



## Yerinde Yaşlanmada Yaşam Doyumu\*

### Life Satisfaction in Aging in Place\*\*

 Ahmed Hamza ALPAY<sup>a\*</sup>

 İhsan ÇAPCIOĞLU<sup>b</sup>

<sup>a</sup> Dr. Öğr. Üyesi/Asst. Prof., Bayburt Üniversitesi,

ahamzaalpay@bayburt.edu.tr

<sup>b</sup> Prof. Dr./Prof., Ankara Üniversitesi, ih sancapcioglu@yahoo.com

\* Sorumlu Yazar/Corresponding Author



\* Bu makale sorumlu yazarın 2021 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamladığı "Yerinde Yaşlanma Olgusunu Etkileyen Faktörler: Ankara Mülkiyeliler Birliği Örneği" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

\*\* This article is derived from the doctoral dissertation titled "Factors Affecting Phenomenon of Aging in Place: Example of Ankara Mülkiye Alumni Association" which was completed by the responsible author in 2021 at Ankara University, Institute of Social Sciences.

**Künye:**

Cilt/Volume: 4

Sayı/Issue: 2

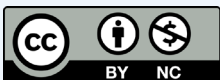
Sayfa/Page: 364-376

Geliş Tarihi/Received: 12.09.2024

Kabul Tarihi/Accepted: 20.11.2024

Yayın Tarihi/Publication Date: 15.12.2024

Atıf/Cite as: Alpay, Ahmed Hamza – Çapcıoğlu, İhsan. "Yerinde Yaşlanmada Yaşam Doyumu". *İdrak Dini Araştırmalar Dergisi* 4/2 (Aralık 2024), 364-376.



Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 Lisansı altında yayımlanmaktadır. İkonlar Font Awesome'a aittir.

The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 License. Icons by Font Awesome.

Öz

Yaşlı bireylerin çoğunluğu, genellikle en önemli varlıkları olan kendi evlerine sahip olduğundan, yerinde yaşlanmanın faydaları olası sorunlarından daha önceliklidir. Yerinde yaşlanmanın sosyal dinamiklerinde farklı ilkelerin gömülü olduğu iddiası yaşlı bireylerin eyleme odaklanan tek taraflı girişimcilik çabaları adına daha elverişlidir. Yaşam doyumu içeriklerinin yaşlı bireylere mutlak nitelikte bir alternatif kurması ve yeni fikirler üretebilmesi için bir grubun kültürünü ayrıntılı olarak anlamak gerekir. Yaşlı bir yetişkinin sahip olduğu veya erişebildiği fiziksel ve duygusal kaynaklar ile içinde bulunduğu sosyal yapı daha güvenli bir ortama ihtiyaç duyabilecek sakinler için özellikle kritiktir. Yaşam doyumu gelişimi takip edilirken yaşlı bireylerin bilişsel kategorileri seçme yeteneği yerinde yaşlanmaya ilişkin yaşam stresleriyle başa çıkma kapasitesine yardımcı olabilir. Yaşam doyumu davranışlarına yön veren bu seçme yeteneği, belirli yaşlardaki bilişsel kategoriler ile sosyal dinamikleri birbirine bağlayacak olası çözümleri sunabilmelidir. Bu bağlantıya ilişkin mevcut süreçlerin katılımcıları, yerinde yaşlanma görüşlerinde karşıt uçlarda güçlü bir konumda yer alabilir. Bu makale, yerinde yaşlanmanın daha istekli çerçevesinde, yaşam doyumunun üretilmesine ilişkin bilgi tabanını ilerletmeyi amaçlamaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Bilişsel Kategori, Sosyal Dinamik, Sosyal Yapı, Yaşam Doyumu, Yerinde Yaşlanma.

**Abstract**

As the majority of older people own their own homes, often their most important asset, the benefits of aging in place take precedence over its potential problems. The claim that different principles are embedded in the social dynamics of aging in place lends itself to unilateral entrepreneurial efforts by older people that focus on action. A detailed understanding of a group's culture is necessary in order for life satisfaction content to provide an absolute alternative and generate new ideas for older people. The physical and emotional resources an older adult has or has access to, and the social structure in which they are embedded, are particularly critical for residents who may need a safer environment. The ability of older people to select cognitive categories when tracking the development of life satisfaction may help the capacity to cope with life stresses related to aging in place. This ability to choose, which guides life satisfaction behaviors, should be able to offer possible solutions to link cognitive categories and social dynamics at certain ages. Participants in existing processes of this linkage may occupy a strong position at opposite ends of the spectrum of aging in place views. This article aims to advance the knowledge base on the generation of life satisfaction within the more aspirational framework of aging in place.

**Keywords:** Cognitive Category, Social Dynamics, Social Structure, Life Satisfaction, Aging in Place



### Giriş

Topluluk perspektifleri, yerinde yaşlanmanın ne anlama geldiğinin ve bir yaş mekânı içindeki topluluk katılımına farklı anlamlar getirmenin temelini oluşturur. Topluluk tanımlarında, bir topluluğun mekândan ziyade ortak bir tarihle tanımlandığı<sup>1</sup> güncel araştırmalarda; mekân entegrasyonu, yaşlanma araştırmalarıyla ilişkilendirilen terimler olan mekân bağlılığı ve mekân duygusunun yerini almaktadır. Cutchin'ın 2001 yılındaki tanımına göre mekân, psikolojik ve aktif katılım içerir. Aktif katılım, konutun, mahallenin ve toplum

<sup>1</sup> Cara L. Bailey, *Understanding the Meaning of Community Engagement for Aging in Place within a Social Capital Framework* (Virginia: Virginia State University, Virginia Polytechnic Institute, Doktora Tezi, 2007), 55.

sorunlarının çözümüne katılmak anlamına gelir. Mekân entegrasyonu, geçmişe, bugüne ve geleceğe odaklanan mekânda ya da yerinde yaşlanmanın doğrusal modellerini aşar.<sup>2</sup> Fiziksel yaşlanma olarak adlandırdığımız değişikliklerin yalnızca yaşa bağlı olmadığını ve çoğunun aslında değiştirilebilir olduğunu bulmaya devam ettikçe, yaşlanmanın fiziksel bir süreç olarak ne anlama geldiği sorusunu yeniden gözden geçirmek durumunda kalıyoruz. Bireylerin fiziksel yaşlanma deneyimlerinde büyük farklılıklar gösterdiğine dair giderek artan kanıtlar, yaşlanmanın önemli yönlerinden birinin öncelikle sosyal destek olduğunu göstermektedir.<sup>3</sup> Bununla birlikte sosyal desteği yaşlılıkta yaşam doyumu ve refaha bağlayan araştırmalar tutarlı değildir ve muhtemelen bu tutarsızlık kullanılan çeşitli kalitedeki geniş ölçüm kriterlerinden/tekniklerinden kaynaklanmaktadır. Ancak sosyal sağlık vurgusu, yaşam öncelikleri üzerine yapılan araştırmalarla desteklenmektedir. Bu araştırmalar, sosyal ilişkilerin ve aktivitelerin yaşamın en önemli alanları arasında yer aldığını ve yaşama kalite katan ana alanlar olduğunu göstermektedir.<sup>4</sup>

Doğumdan itibaren ele alındığında sosyal aktivitelerdeki kişilik gelişiminin, erken çocukluk dönemindeki psikolojik ve fiziksel değişimlerin hızlı ve dramatik etkisini yansıttığı anlaşılmaktadır. Esasen bir kişilik tamamen yerleşene kadar, bireyin olay ve olgulara bakışı, benlik ve dünya hakkındaki inançları, becerileri ve hayatta arzuladığı hususlar sürekli değişim göstermektedir.<sup>5</sup> Bu çerçevede yaşam süresi boyunca genetik ve çevresel faktörlerin göreceli etkilerinde olası değişimi tanımlamak için öne sürülen iki genel varsayım vardır: İlk olarak, gelişimsel davranışsal genetikçiler, biyolojik ve özellikle sosyal/çevresel gelişimle birlikte kalıtımın değiştiğini öne sürmüşlerdir. Bu hipotezi bilişsel alanda destekleyen kanıtlar vardır. Sonuçlar, daha yaşlı katılımcıların olduğu çalışmalarda kalıtım tahminine dair verilerin, çocukluk, ergenlik, genç yetişkinlik veya orta yaştaki katılımcıları değerlendiren çalışmalara ait verilerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Yaşlanma teorisyenleri bunun, insanların genetik eğilimlerini destekleyen ve hatta teşvik eden ortamlar oluşturmaları nedeniyle meydana gelebileceğini öne sürmüşlerdir. Yaşam boyu doğanın ve beslenmenin göreceli etkileri bireylerin daha fazla yaşam deneyimine sahip olmasıyla birlikte, insan gelişiminin gidişatını belirlemede daha önemli rol oynayacaktır. Başka bir deyişle kalıtsal yeteneklerin yaşla birlikte azalacağı tahmin edilmektedir. Yaşla birlikte kalıtsal yeteneklerde bir azalma olduğuna dair çok az kanıt olsa da fiziksel sağlık endeksleri açısından kalıtımın yaşlı gruplarda gençlere göre daha düşük olabileceği anlaşılmaktadır.<sup>6</sup> Ancak yaşlı yetişkinlerdeki farklılıklara yaşam evreleri merceğinden bakmak her şeyi kapsayan bir şey değildir. Zira her yaşam ve gelişim evresinde, genç yaş gruplarına göre daha çeşitli bir heterojenlik söz konusudur.<sup>7</sup>

Belirsiz durumların başa çıkma yaklaşımıyla ele alınması, aslında algılanan yaşam doyumunun depresif etkisinin sosyal faktörler tarafından düzenlenmesi ihtimalidir. Bu

<sup>2</sup> Jean L. Chicoine, *The Essence of Aging in Place for Unmarried Elderly Women of Diverse Backgrounds: A Phenomenological Study* (Lincoln, Nebraska: University of Nebraska, Faculty of the Graduate College, Doktora Tezi, 2003), 33.

<sup>3</sup> Leslie A. Morgan-Suzanne R. Kunkel, *Aging, Society, and the Life Course* (New York, NY: Springer Publishing Company, 2016), 16.

<sup>4</sup> Ann Bowling, *Ageing Well: Quality of Life in Old Age* (Maidenhead: McGraw-Hill Education, 2005), 91-92.

<sup>5</sup> Richard S. Lazarus-Bernice N. Lazarus, *Coping with Aging* (Oxford: Oxford University Press, 2006), 93.

<sup>6</sup> Cindy S. Bergeman, *Aging: Genetic and Environmental Influences* (Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc., 1997), 107.

<sup>7</sup> Robert Youdin, *Psychology of Aging 101* (New York: Springer Publishing Company, 2016), 18.

çalışmada, yerinde yaşlanmanın; başka bir ifadeyle azaltılmış stres ve zihinsel iyilik hâli arayışıyla ilişkili olan yaşam doyumunun anlamlandırılması amaçlanmaktadır.

### Metodoloji

Literatür taraması için çalışmaların seçimi, araştırmanın disiplinlerarası doğasının yanı sıra çalışmanın nitel doğasına da dayanmaktadır. Fenomenolojiler, "güçlü bir yönlendirme etkisi" ile başlayan felsefi çalışmalardır.<sup>8</sup> Bu çıkarımlar muhtemelen kişisel hedefler, hedef hiyerarşileri, kaynaklar, benlik kavramı, çatışmalar ve savunmalar hakkında olacaktır. Her gözlemci, örneğin, belirli bir kişinin nasıl düşündüğü, davrandığı veya hissettiğinin altında yatan ilişkiyel anlamlar hakkında aynı yargılarda bulunmayacaktır.<sup>9</sup> Bu noktada, yerinde yaşlanmada bu çıkarımlardan herhangi biri için gerekli ampirik destek mevcut değildir, çünkü bu alandaki araştırmaların çoğu kesitsel analizlere dayanmaktadır. Davranış üzerindeki genetik ve çevresel etkilere ilişkin kesitsel çalışmaların sonuçları, yaşam süresinin çeşitli noktalarında bazı önemli nedensel farklılıklar olabileceğini göstermiştir.<sup>10</sup> Bu literatürün çoğu, sosyal ilişkilerin ve aktivitenin başlı başına psikososyal yollar aracılığıyla sağlık yararları sağladığını göstermektedir. Sosyal katılım ile güvenlik, sağlık durumu ve işlevsel yetenek yaşlı bireylerin yaşam doyumuna sosyal ağlardan daha fazla katkıda bulunabilir.<sup>11</sup> Bu makalede araştırılan yerinde yaşlanma yaklaşımları arasında, bilişsel kategoriler ve sosyal dinamikler, yaşam doyumunun en önemli bilimsel yorumcusu olarak ortaya çıkmaktadır. Belirsiz ve çoğunlukla kontrol edilemeyen koşullar altında yüksek stres düzeyine sahip yaşlı bireylerin başa çıkma stratejileri yaşam doyumuna yönelik inancı sürdürmenin değerini göstermektedir.

#### 1. Yaşam Doyumu

Yerinde yaşlanma yaklaşımı, destekli yaşam anlayışı konusunda sıklıkla bir hedef olarak kabul edilse de yerinde yaşlanmayı ve bir bireyin destekli yaşam ortamında ne kadar kalacağını etkileyen faktörleri iyi anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.<sup>12</sup> Bu makul çıkarıma rağmen, maneviyat ile yaşam doyumunu arasındaki bağlantıda yere bağlılığın aracılık rolünü doğrulamak için çok az araştırma yapılmıştır. Ancak bazı araştırmacılar yerinde yaşlanma ile yaşam doyumunu arasındaki bağlılık ilişkisini ayrı ayrı incelemiştir. Fiziki ve sosyal çevreye bağlılığı, yaşam doyumunda öne çıkaran yaklaşımlar yanında içsel yaşamı (bireyin fiziki ve sosyal şartları algılama biçimini) öne çıkaran yaklaşımlar da söz konusudur.<sup>13</sup> 1985 yılında Diener, Emmons, Larsen ve Griffin'e göre "bir kişi, yaşamındaki doyum derecesini, kendisi tarafından içsel olarak belirlenen bir standarda göre yargılar".<sup>14</sup> Yaşlı yetişkinlerin geçmiş veya mevcut yaşam tarzları yaşam doyum düzeylerini etkiler. Bir birey yaşam doyum standardını özel diyetler, egzersize katılım, tütün kullanımı veya alkol

<sup>8</sup> Chicoine, *The Essence of Aging in Place for Unmarried Elderly Women of Diverse Backgrounds: A Phenomenological Study*, 15-36.

<sup>9</sup> Lazarus-Lazarus, *Coping with Aging*, 95.

<sup>10</sup> Bergeman, *Aging: Genetic and Environmental Influences*, 108.

<sup>11</sup> Bowling, *Ageing Well: Quality of Life in Old Age*, 91.

<sup>12</sup> Noelle LeCrone Fields, *Aging in Place in Assisted Living: Exploring the Personal and Environmental Factors Related to Length of Stay* (Ohio: Ohio State University, Graduate Program in Social Work, Doktora Tezi, 2013), 26.

<sup>13</sup> Ki Seok Jeon-Byoung Kwon Choi, "Workplace Spirituality, Organizational Commitment and Life Satisfaction: the Moderating Role of Religious Affiliation", *Journal of Organizational Change Management* 34/5 (2021), 1125-1143.

<sup>14</sup> Gulgoona Jamal, "Sleep Quality, Life Satisfaction, and Psychological Well-Being in Indian College Students", *Indian Journal of Health & Wellbeing* 13/3 (2022), 307-316.

tüketimi gibi geçmiş sağlık uygulamalarına dayandırabilir.<sup>15</sup> Bu, geriye dönük olarak kişinin yaşam başarılarından duyduğu memnuniyeti belirleyerek gerçekleştirilir. Bu, yaşam doyumunun ve kişinin başarılarını kabul etmesinin, önceki yaşam evrelerinde başarılı yaşlanmada kanıtlanmadığı anlamına gelmez.<sup>16</sup>

2050 yılına kadar, her dört kişiden birinin 60 yaşın üzerinde olacağı ve en hızlı göreceli artışın 80 yaş üstü yaş grubunda yaşanacağı tahmin edilmektedir. Yaşlılığın getirdiği sorunlar ve buna uyum sağlama, yaşlıların yaşam kalitesinin değerlendirilmesini etkileyebilir. Yaşlanan bir nüfus ve nüfus içindeki yaşlı insanların sayısındaki artışla birlikte, yaşlılıkta yaşam doyumunu, yaşam kalitesi ve ruh sağlığının değerlendirilmesi giderek artan bir ilgi konusudur. Yaşam doyumunu, mutluluk ve yaşam kalitesi algıları her zaman çok bireyseldir. Birçok fiziksel ve ruhsal kayıp kişisel rahatsızlığa neden olabilir. Ancak bu zorluklarla başa çıkmak, yaşlı bireylerin değişen bir durumda bile yaşamdan memnuniyet duymalarına yardımcı olabilir. Birkaç yazar yaşam doyumunu tanımlamıştır: Örneğin, Diener ve diğerleri 1999 yılında yaşam doyumunu genel yaşam kalitesinin bilişsel (bireysel algıya dayanan adeta itikadi) değerlendirmesi olarak tanımlar. Yaşam doyumunu kavramı, bir kişinin şu ana kadar hayatını nasıl yaşadığı ve nasıl değerlendirdiği konusunda bir memnuniyet duygusu olarak da tanımlanabilir. Yaşam doyumunu tanımlarının çoğu değerlendirmenin öznelliğini vurgular.<sup>17</sup> Yaşam doyumunu, "bir kişinin kendi yaşamına ilişkin bilişsel ve duygusal değerlendirmeleri" olarak genel refahı güçlü bir şekilde etkiler<sup>18</sup> ve refahın bilişsel bir bileşeni olarak kabul edilir. Buetell 2006 yılında yaşam doyumunu "belirli bir zamanda kişinin yaşamı hakkındaki tutum ve duygularının olumsuzdan olumluya kadar değişen kapsamlı bir değerlendirmesi" olarak açıklamıştır. Ellison ve diğerleri 1989 yılında yaşam doyumunu "büyük ölçüde istikrarlı olduğu ve sosyal değişkenlerden etkilendiği varsayılan altta yatan bir durumun bilişsel değerlendirmesi" olarak tanımlamıştır. Yaşam doyumunu birçok kez mutlulukla eş anlamlı olarak kabul edilir. Mutluluk, keyifli olsa da nihayetinde geçici olan, anlık, şimdiki zamanda hissedilen bir duygudur. Mutluluk şüphesiz sağlıklı bir varoluşun bir parçasıdır. Mutluluk, yaşam memnuniyetinden daha istikrarsız bir deneyimdir, mutluluğun anlamı "hoşumuza giden her şeydir".<sup>19</sup>

Öte yandan, önceki araştırmacılar bazı hayat tarzlarının yaşlı yetişkinlerin yaşam doyumunu/memnuniyeti düzeylerini olumsuz etkilediğini bulmuştur. Koivumaa-Honkanen ve diğerleri tarafından 2000 yılında yapılan bir çalışma, memnuniyetsizliğin yoğun içki içen erkekler ve hâlihazırda sigara içenler arasında önemli ölçüde arttığını göstermiştir. Strine ve diğerleri 2008 yılında ayrıca yaşam memnuniyetsizliğinin fiziksel hareketsizlik gibi olumsuz sağlık tutumlarıyla/alışkanlıklarıyla ilişkili olduğunu bulmuştur. Bu bulgulara rağmen, yaşlı yetişkinler için yaşam tarzı ile yaşam doyumunu arasındaki doğrudan ilişkinin hâlâ belirsiz olduğunu ileri sürenler de vardır. Örneğin, Drewnowski ve Evans tarafından 2001 yılında yapılan bir inceleme, diyet kalitesi endekslerini yaşlı yetişkinler arasında yaşam kalitesi veya

<sup>15</sup> Dongwook Cho-Wookwang Cheon, "Older Adults' Advance Aging and Life Satisfaction Levels: Effects of Lifestyles and Health Capabilities", *Behavioral Sciences* 13/4 (2023), 1-9.

<sup>16</sup> Youdin, *Psychology of Aging*, 101, 18.

<sup>17</sup> Radka Bužgová vd., "Predictors of Life Satisfaction in Elders Living at Home in the Czech Republic", *Plos One* 18/3 (2023), 1-12.

<sup>18</sup> Sonia Ijaz Haider vd., "Life Satisfaction, Resilience and Coping Mechanisms Among Medical Students During COVID-19", *Plos One* 17/10 (2022), 1-12.

<sup>19</sup> Ritu Sharma vd., "Life Satisfaction of Youth Residing in Rural and Urban Areas: A Comparative Study", *Indian Journal of Positive Psychology* 14/1 (2023), 35-38.

yaşam doyumu ölçümleriyle ilişkilendiren çok az çalışma yapıldığını öne sürdü. Yaşlı yetişkinler arasında yaş farkının yaşam doyumu üzerindeki etkilerine ilişkin çok az araştırma yapılmıştır. Ek olarak yaş farkı ile yaşlı yetişkinlerin yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişki üzerinde yaşam tarzlarının ve sağlık yeteneklerinin etkilerine ilişkin hiçbir çalışma yürütülmemiştir.<sup>20</sup> Bu, çoğunlukla psikolojik kopmanın tükenmişlik ve yaşam doyumu üzerindeki doğrudan etkilerine odaklanan mevcut literatürle çelişmektedir. Psikolojik kopmanın düzenleyici etkisine odaklanarak yaşamdan psikolojik olarak kopmayan aşırı derecede tükenmiş bireylerin, yaşamdan psikolojik olarak kopabilen bireylere kıyasla yaşamlarından çok daha az memnun olduklarını gösterebilir.<sup>21</sup> Yaşam doyumunu değerlendirme sürecinde bireyler yaşamlarının kişisel önceliklerini göz önünde bulundurur, bunu bir bütün olarak ele alır, iyiyi kötüyle tartar ve bunu az çok tatmin edici olarak tanımlar. Yaşlılıkta yaşamdan memnuniyet yaşlı bireyler için bir başarı olarak kabul edilir ve sağlıklı yaşlanma ve yaşlılığa tam uyum sağlama ile ilişkilidir. Ayrıca daha iyi yaşam kalitesinin ve başarılı yaşlanmanın bir göstergesi olarak alınır. Ayrıca daha iyi fiziksel sağlıktan ve daha düşük depresyon riskinden de faydalanır. Yaşlı bir birey yaşamından memnun değilse umutsuzluk yaşamaya başlayabilir. Sone ve diğerleri 2022 yılında öznel olarak algılanan yaşam doyumunun beyni hızlandırılmış yaşlanmadan koruyabileceğini bulmuştur. Dahası, araştırmalar yaşlı bireylerin yaşam doyumunun araştırılmaya değer bir dizi faktörden etkilendiğini göstermektedir. Bunlar eğitim düzeyi, finans, sağlık konusunda kendi kendini değerlendirme, sosyal destekten memnuniyet ve ortak evde birlikte yaşama ile ilişkilidir. Psikososyal faktörlerin etkisi diğer araştırmalar tarafından da doğrulanmıştır. Özellikle yaşlı nüfusta sosyal bağlantılar ve fiziksel işlevlerdeki azalmalar yaşlanmanın en sık bildirilen olumsuz yönleridir ve bu nedenle yaşam doyumunu azaltır. Puvill ve diğerleri 2016 yılında yaptığı bir araştırmada zihinsel sağlığın yaşam doyumu üzerinde fiziksel sağlıktan daha büyük bir etkiye sahip olduğunu bulmuştur. Yaşlı bireyler için yaşam doyumu fiziksel aktiviteyle de ilişkili olabilir. Bai ve diğerlerinin 2022 yılındaki sistematik incelemesi, fiziksel aktivitenin yaşam doyumu üzerindeki etkisini gösteren sınırlı kanıt sunmaktadır. Bilimsel araştırma, yaşlı bireylerin yaşam doyumunu ve yaşam kalitesini etkileyen temel faktörleri belirlemeyi hedeflemelidir. Bu, yaşlı bireylerin yaşam doyumunu ve dolayısıyla kişisel refahlarını, yaşam kalitelerini ve sağlıklarını iyileştirmede olumlu bir etkiye sahip olabilir.<sup>22</sup>

Yardım ve destek sağlama derecesinde sosyal ağlar, fiziksel yaşlanmanın değişkenliğine ilişkin zihin ve bedene yönelik tutarlı bir yönelim oluşturur. Yaşam doyumunda çevresel faktörlerin etkisinden bahsettikten sonra, şimdi de bilişsel ve sosyal dinamik faktörlerin etkisinden söz edebiliriz.

## 2. Bilişsel Kategoriler

'Yaşlanma nedir?' sorusunu yanıtlamak için yaşlanmayı üç farklı kategoride incelemek gerekir: (1) bireysel yaşlanma, (2) nüfus yaşlanması ve (3) yaşlanmadaki niteliksel değişimler.<sup>23</sup> Yaşlanma, tüm bireylerde ortak olan ve başlıca biyolojik sistemlerin işleyişinin

<sup>20</sup> Cho-Cheon, "Older Adults' Advance Aging and Life Satisfaction Levels: Effects of Lifestyles and Health Capabilities", 2.

<sup>21</sup> Janet A. Boekhorst vd., "Work Intensity, Emotional Exhaustion and Life Satisfaction: The Moderating Role of Psychological Detachment", *Personnel Review* 46/5 (2017), 891-907.

<sup>22</sup> Bužgová vd., "Predictors of Life Satisfaction in Elders Living at Home in the Czech Republic", 2.

<sup>23</sup> Virpi Timonen, *Ageing Societies : A Comparative Introduction* (Maidenhead, England: McGraw-Hill Education, 2008), 4.



azalmasıyla ortaya çıkan doğal bir süreçtir.<sup>24</sup> Yerinde yaşlanma fırsatı, yaşamını kontrol imkânı, yaşlandığı yere aşına olmanın getirdiği kolaylıklar ve özel hayatın gizlilik gibi diğer ortamlarda benzeri olmayan çok sayıda seçenek ve düzenleme sağlar. Bu tür temel seçenekleri göz ardı etmek, kişinin kendi evini uzun vadeli bir yaşlı ortamı olarak tanımaması anlamına gelebilir.<sup>25</sup> Yaşlanmaya karşı bu destekleyici kategoriler (kontrol, aşinalık ve gizlilik imkânları), yaşlı bireylerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasını kolaylaştıran kurumsal kaynaklar, ödüller ve fırsatlar sağlamada önemli bir rol oynar.<sup>26</sup>

Genellikle olumsuz tutumların yaşın iyi bir göstergesi olduğu varsayılır. Yaşlı bir kişiyle ilgili yaygın anlayış, onun muhafazakâr ve huysuz olduğudur.<sup>27</sup> Orta yaş veya yaşlılık gibi kategoriler, birçok kişinin iddia ettiği gibi, öz-kavramın merkezinde yer alıyorsa, o zaman kişinin kendisini yaşlı olarak tanımlaması, bu kategorileri içselleştirmeye eş değer olacaktır. Bu anlamda, yaş kimliği, refah duygularının merkezinde olmalıdır. Gerçekten de araştırmalar bu noktayı desteklemektedir. Örneğin Hoyt ve diğerleri 1980 yılında sağlık, sosyal sınıf, medeni durum, emeklilik ve sosyal aktivite gibi nesnel koşulları kontrol ettikten sonra bile, kendini yaşlı olarak tanımlamanın daha düşük yaşam doyumuyla ilişkili olduğunu bulmuştur.<sup>28</sup> Bu tutarsızlık kritik bir soruyu gündeme getiriyor: Daha iyi nesnel yaşam koşulları değilse refahı ne belirliyor? Buna verilebilecek muhtemel cevaplardan biri, yaşam koşullarından memnuniyet (bir bakıma kanaatkârlık, kişinin kendini mutlu hissetmesi) gibi öznel ölçümlerin refahı daha etkili bir şekilde etkileyebileceğidir. Son araştırmalar, "daha iyi hissetmenin daha iyi olmaktan daha önemli olduğunu" öne sürüyor.<sup>29</sup> Bireyler kimlikleri ile geçmişleri arasında bir uyum hissettiklerinde nostaljik ipuçlarına olumlu yanıt verirler. Verplanken 2012 yılında insanların alışkanlık hâline gelmiş endişeli olma derecesinin, çağrıştırdıkları bu ipuçlarına verdikleri yanıtı etkilediğini bulmuştur. Wildschut ve diğerleri 2010 yılında ve Juhl ve diğerleri 2012 yılında bireylerin kaçınma düzeyini nostaljiye verilen tepki üzerinde bir diğer önemli etken olarak tanımlamıştır.<sup>30</sup> Dahası, bu alanlardaki araştırmalar, bireylerin kaçınma düzeyinin yaşam memnuniyeti üzerindeki rolünü dikkate alarak daha bütünsel bir bakış açısından faydalanabilir.<sup>31</sup> Gerçekten de zihin-beden ikiliği, nesnel 'gerçek' için pozitivist metodolojik bilimsel arayışın ortaya çıkması için rejim ve kontrol yeri hâline gelmiştir.<sup>32</sup> Diğer bir anlatımla pozitivist (mutlak nesnelci) bakış açısı,

<sup>24</sup> Cho-Cheon, "Older Adults' Advance Aging and Life Satisfaction Levels: Effects of Lifestyles and Health Capabilities", 1.

<sup>25</sup> Nicole G. Kraus, *The Benefits of Aging in Place* (California: University of Southern California, Faculty of the Leonard Davis School of Gerontology & Faculty of the School of Policy, Planning & Development, Yüksek Lisans Tezi, 2004), 1.

<sup>26</sup> Neerpal Rathi-Kidong Lee, "Understanding the Role of Supervisor Support in Retaining Employees and Enhancing their Satisfaction with Life", *Personnel Review* 46/8 (2017), 1605-1619.

<sup>27</sup> Ian Stuart-Hamilton, *The Psychology of Ageing: An Introduction* (London: Jessica Kingsley Publishers, 2012), 295.

<sup>28</sup> Russell A. Ward vd., *The Environment for Aging: Interpersonal, Social, and Spatial Contexts* (Tuscaloosa: University Alabama Press, 1988), 15.

<sup>29</sup> Jing Yang Zhong-Vincent-Wayne Mitchell, "When Having is Not Enough: Implications of Being Satisfied", *European Journal of Marketing* 47/(11/12) (2013), 1975-2001.

<sup>30</sup> Leila Khoshghadam vd., "Experiencing Nostalgia Through the Lens of Life Satisfaction", *European Journal of Marketing* 53/3 (2019), 524-544.

<sup>31</sup> Sheryl Chummar vd., "Exploring the Differential Impact of Work Passion on Life Satisfaction and Job Performance Via the Work-Family Interface", *Personnel Review* 48/5 (2019), 1100-1119.

<sup>32</sup> Jason L. Powell, *Rethinking Aging: Foucault, Victims and Death* (Hauppauge, N.Y.: Nova Science Publishers, Inc, 2017), 4.

zihin-beden ayrımını (aslında birlikteliğini) dikkate almamakta ve bedene belirleyicilik rolü vermektedir.

Yaşlanmaya odaklanan psikologlar, normal yaşlanma ile hastalık arasında ayrım yapma ihtiyacını ikinci bir merkezi tema olarak ele alırlar. Bireyler yaşlandıkça kardiyovasküler hastalık ve diyabet gibi kronik sağlık sorunları geliştirdiklerini varsayma yönünde doğal bir eğilim vardır. Ancak bu sorunlar ne kadar yaygın olursa olsun, normal yaşlanma sürecinin doğasında var olduğu düşünülmez. Aynı zamanda, yaşlı yetişkinleri tedavi eden psikologlar, etkili hizmetler sunabilmeleri için daha yaygın hastalıklara aşina olmalıdır.<sup>33</sup> Yaşam doyumu yaşamın birçok alanındaki memnuniyete bağlıdır; ve yaşamın her alanındaki doyum eğitim, gelir, evlilik, hastalıklar, kazalar, boşanma, dinsel uygulama gibi birçok faktöre ve yaşam olayına bağlıdır.<sup>34</sup> Dünya çapında, bakımları için aile üyelerine bağımlı yaklaşık 349 milyon kişi olduğu tahmin edilmektedir ve bunların çoğunluğu kadındır. Bir bakıcı, bazen ücretli ancak çoğunlukla ücretsiz olarak hasta veya engelli bir akrabaya/arkadaşa düzenli olarak bakan/destek sağlayan bir aile üyesidir. Bu destek -örneğin besleme, banyo yaptırma, alışveriş yapma- bakım hizmeti olarak adlandırılır. Bazı bakıcılar hizmetin getirdiği taleplerle başa çıkar ve olumlu etki-tepkiler deneyimlerken bazıları ise bunu yapamaz ve bakıcı olmayanlara kıyasla daha yüksek oranda sıkıntı ve depresyon yaşarlar.<sup>35</sup> Bireylerin yerinde/evinde veya yaşlı bakım merkezi gibi dışarıda bakım hizmeti almaları basitçe kıyaslandığında, hangisinin daha yüksek olumlu ortalamaya sahip olacağını, bakım hizmeti alanların memnuniyet derecesi belirleyecektir. Ancak yaşlılar da yaşam doyumu konusunda bazen sağlığı ön plana çıkarırken bazen de işi önemsemektedirler. Bireyin işi mi sağlığı mı daha önemli gördüğü şeklinde değer anlayışıyla uyumlu olarak duyduğu yaşam memnuniyetinin, genel yaşam doyumu için de en kritik olduğu gösterilmiştir.<sup>36</sup> Ancak, bireysel bir tercih olarak bir hedefe yönelme arzusu ile o hedefte somut başarı elde etme arasında ne tür bir ilişki olduğuna dair bilimsel veriler az sayıdadır. Güncel kanıtlar, bir hedefe yönelme eyleminin üç boyuttan oluştuğunu göstermektedir: (1) Yüksek değere sahip şeyler öğrenme yönelimi (2) performansının yüksekliğini kanıtlama yönelimi ve (3) yüksek performans gösterememe durumundan kaçınma yönelimi. Yüksek değere sahip şeyler öğrenme hedefine yönelen bireyler, becerileri şekillendirilebilir olarak görür ve gelecekteki görevleri başarma yeteneğini geliştirmeye çalışırlar. Yüksek performans kanıtlama hedefine yönelmeyi tercih eden bireyler performans odaklanır ve yeteneklerini başkalarından daha iyi görünerek göstermeye çalışırlar. Yüksek performans gösterememiş durumuna düşmekten kaçınmayı hedefleyen bireyler ise performans odaklanır, ancak bu odaklanma olumsuz değerlendirmeler veya olumsuz sonuçlar almaktan kaçınmaya dayanır.<sup>37</sup>

Doğal yaşlanmayı, düşüncelerini ve eylem sergilemelerini kısıtlayan bir bedene sıkışma olarak algılayan bireylerin tüm nüfusa nazaran oranları geçen her gün artmaktadır.

<sup>33</sup> Susan Krauss Whitbourne, *The Aging Individual: Physical and Psychological Perspectives* (New York: Springer Publishing Company, 2002), 11.

<sup>34</sup> Mariano Rojas-Karen Watkins-Fassler, "Religious Practice and Life Satisfaction: A Domains of Life Approach", *Journal of Happiness Studies* 23/5 (2022), 2349-2369.

<sup>35</sup> Stephen Gallagher vd., "Life Satisfaction, Social Participation and Symptoms of Depression in Young Adult Carers: Evidence from 21 European Countries", *International Journal of Adolescence & Youth* 27/1 (2022), 60-71.

<sup>36</sup> Weixi Kang, "Personality Traits Predict Life Satisfaction in Coronary Heart Disease (CHD) Patients", *Journal of Clinical Medicine* 11/21 (2022), 1-8.

<sup>37</sup> Byoung Kwon Choi-Eun Young Nae, "When Career Success Enhances Employees' Life Satisfaction: Different Effects of Two Types of Goal Orientations", *Personnel Review* 51/1 (2022), 335-352.

Bireylerin doğal yaşlanmayı benimseyememeleri depresyon gibi psikolojik zorluklar ve diğer birçok toplumsal sorunları beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla bu konuda yapılmış ve yapılacak olan bilimsel çalışmalar daha da önem kazanmaktadır.

### 3. Sosyal Dinamikler

Sosyolojik literatür, insan topluluklarının nasıl ortaya çıktığını ve zaman içinde toplumsal yaşamın nasıl sürdürüldüğünü anlamının, toplum tipolojilerinin geliştirilmesi bakımından da gerekli olduğunu ileri sürmektedir. Buna göre topluluğu tanımlamak, analiz yapmaya rehberlik edecekse önemlidir; dolayısıyla, toplumsal katılımın neden sürdürüldüğünü, yaşlılık mekânlarındaki anlamı ve birden fazla topluluğun nasıl ortaya çıktığını belirlemeyi gerektirir.<sup>38</sup> Yaşlı yetişkinlerin sayısındaki öngörülen büyüme, toplumbilim, ekonomi ve siyaset gibi tüm ilgili alandaki uzmanları gelecekteki yaşlı bakım sorununa önceden çözüm aramaya itmektir.<sup>39</sup> 2012 yılında Greenfield, Scharlach, Lehning ve Davitt konut topluluklarında yerinde yaşlanmayı kolaylaştıran kavramsal bir çerçeve önermiştir. Yerinde yaşlanan bireylerin mevcut sosyal çevrelerinde daha fazla maddi-manevi destek alacakları açık bir husustur. Bu yakın çevre desteği bireysel dayanıklılığı ve bu dayanıklılık da yerinde başarılı yaşlanma olgusuna yol açar.<sup>40</sup> Yerinde yaşlanma üzerine tartışmalar ve çalışmalar son birkaç yılda artmış olsa da mevcut literatürde bazı boşluklar vardır. Söz gelimi düşük gelirli yaşlı yetişkinlerin bakış açısına göre yerinde yaşlanma hakkında elimizde yeterli bilimsel araştırma verisi bulunmamaktadır. Yaşlı yetişkinlerin seçtikleri yerde yaşama yeteneğini etkileyebilecek baskıcı faktörlerin incelenmesi ve tartışılması, yerinde yaşlanma tartışmalarına entegre edilmelidir.<sup>41</sup>

Sosyal değişim teorisine göre bu entegre sürecinde, yaşlı bireyler sosyal ağları bilgi paylaşmak amacıyla kullanmaktadır.<sup>42</sup> Çoğu yaşlı bireyin sosyal ağları hâlâ çoğunlukla akrabalarından oluşmaktadır ve akrabalar gerekli araçsal yardımın çoğunu sağlamaktadır. Ancak arkadaşlara ve özellikle bir sırdaşa sahip olmak, yaşlı bireylerin duygusal refahı ve öz saygısı (kendine güven duygusu) için önemlidir.<sup>43</sup> Zira hayatımızın her aşamasında, anıların yeni yeni anlamlar kazanarak bizim yaşam doyumumuza (hayattan haz almamıza) katkı sağlaması muhtemeldir. Çünkü zihinlerimiz yaşam deneyimiyle geliştikçe, geçmişe oldukça farklı bakmaya meyilliyizdir.<sup>44</sup> Esasen yetişkinler entelektüel becerilerinin farkındadır ve bu farkındalığı kimliklerine dâhil ederler. Benliğin değerlendirilmesinde, bilgiye/tecrübeye ve

<sup>38</sup> Bailey, *Understanding the Meaning of Community Engagement for Aging in Place within a Social Capital Framework*, 55.

<sup>39</sup> Suja Chaulagain vd., "What Matters, and What Matters Most? Exploring Resident Satisfaction in Continuing Care Retirement Communities", *International Journal of Contemporary Hospitality Management* 34/7 (2022), 2472-2495.

<sup>40</sup> Erica S. McFadden, *Aging in Place or Aging and Displaced? A Multi-Site Comparative Case Study of Power, Subjectivity and Community Resiliency in Public Housing Governance* (Arizona: Arizona State University, Doktora Tezi, 2014), 7.

<sup>41</sup> Angela L. Lavery, *Aging in Place: Perceptions of Older Adults on Low Income Housing Waitlists* (Denver: University of Denver, Faculty of the Graduate School of Social Work, Doktora Tezi, 2015), 10.

<sup>42</sup> Van Thac Dang, "Social Networking Site Involvement and Social Life Satisfaction: The Moderating Role of Information Sharing", *Internet Research* 31/1 (2021), 80-99.

<sup>43</sup> Bowling, *Ageing Well: Quality of Life in Old Age*, 92.

<sup>44</sup> Lazarus-Lazarus, *Coping with Aging*, 95.



başarıya dayalı bir geçmişin hatırlanıp yâd edilmesi yetişkinlerin bu becerilerini geliştirecektir.<sup>45</sup>

Kişisel refah duyguları arasında ölüm riskini ve bilişsel bozulma riskini azaltma, fiziksel sağlık ve yaşlı bireylerin yaşamlarının iyileştiği algıları yer almaktadır. Telafi edici bir strateji olarak rol birikimi, rol kaybı olasılığının arttığı ileriki yıllarda özellikle önemli (başarıları hatırlanıp yâd edildiğinde veya başka yollarla tekrar faydalı işler yapabildiğinde moral verici) olabilir. Bazı yaşlı bireylerin ücretli işten emekli olduklarında kullandıkları bir strateji gönüllü işlerde çalışmaktır. Bunu tatmin edici buldukları ve bu sayede yeni sosyal bağlantılar/arkadaşlar edinme kaynağı olarak gördükleri bildirilmiştir.<sup>46</sup> Rosow 1974 yılında yaptığı bir araştırmada, bu türden belirgin yeni bir rolün, yaşlı bireylerin çoğu tarafından teşvik edileceğini ileri sürmektedir. Rol dağılımında emeklilik toplulukları ve yaşlı apartmanları genellikle yaş dışındaki sosyal özellikler açısından oldukça homojendir. Blau 1977 yılında, sosyal ve fiziksel çevredeki heterojenliğin ise gruplar arası ilişkilerin olasılığını artırdığını belirtmektedir. Esasen yaşa göre ayrılmış mahalleler de bu şekilde seçilmemektedir; bunun yerine onlar ekolojik süreçlerin bir ürünüdür. Mahallelerde bir "topluluk" inşa etmek için yerleşik teşvikler ve bunun ortaya çıkması için yapısal kolaylaştırıcılar yoktur. Bu tür mahalleler, emeklilik topluluklarında ve yaşlılar için kamu konutlarında bulunan özel tasarım özellikleri, fiziksel güvenlik ve toplanma olanaklarından yoksundur. Sosyal dayanışmanın ortaya çıkması için tek başına benzerlik yeterli değildir. Feld 1981 yılında, kişilerarası çevrenin ilgili yönlerinin, bireylerin sosyal ilişkilerini organize ettikleri "odaklar" olduğunu öne sürmektedir. Etkinlikler ve dolayısıyla etkileşimler ve duygular, odaklar etrafında organize edilir.<sup>47</sup> Rowe ve Kahn 1998 yılında, bu odaklarda başarılı yaşlanma kavramını sunmuş ve a) olağan, b) optimal ve c) patolojik yaşlanma arasında ayrımlar yapmıştır. Başarılı yaşlanma tanımı yalnızca fiziksel yaşlanmaya odaklanmamıştır; bu yaşlanmada olumlu sağlık durumu, işlevsel kapasite ve yaşamla aktif etkileşim söz konusudur. Optimal yaşlanma, fiziksel işlevde asgari düzeyde kayıp ve sağlıklı, dinç bir vücutla karakterize edilir; patolojik yaşlanma, birden fazla kronik hastalık ve olumsuz çevresel etkilerle birlikte yaşlanmadır; olağan yaşlanma, patolojik ve optimal arasında bir yerde olan tipik veya ortalama deneyimi ifade eder.<sup>48</sup> Yaşamla aktif etkileşimde (bir bakıma yaşama sevincinde) yaşlı bireylerin kimlikleri ve öz saygıları son derece önemlidir. Yaşamla aktif etkileşimde bağlantıyı üç önemli unsur oluşturur: (1) dışsal çağrılar, (2) toplum odaklılık ve (3) misyon-anlam algısı. Wrzesniewski 2012 yılında, çağrıların "kişisel olarak önemli inançların iş aracılığıyla yürürlüğe konulması" olduğunu açıklamıştır. Söz konusu çağrı, aşkın bir çağrı, toplum odaklı bir çağrı ve anlamlı bir çağrı olabilir. Aşkın dışsal çağrılar Tanrı'dan, kaderden, toplumsal ihtiyaçlardan veya bunların bir kombinasyonundan kaynaklanabilir. Yaşamla aktif etkileşimde bağlantı sağlayan toplum odaklılık işin anlamını zenginleştirir. Yine yaşamla aktif etkileşimde bağlantı sağlayan; misyon ve anlam algısı ise kişisel kimlikle daha kolay bir şekilde bütünleşmeyi kolaylaştıran bir çağrının bileşenidir.<sup>49</sup>

<sup>45</sup> Whitbourne, *The Aging Individual: Physical and Psychological Perspectives*, 13.

<sup>46</sup> Bowling, *Ageing Well: Quality of Life in Old Age*, 93-94.

<sup>47</sup> Ward vd., *The Environment for Aging: Interpersonal, Social, and Spatial Contexts*, 18.

<sup>48</sup> Morgan-Kunkel, *Aging, Society, and the Life Course*, 16.

<sup>49</sup> Lisa Cain vd., "Executive Chefs' Calling: Effect on Engagement, Work-Life Balance and Life Satisfaction", *International Journal of Contemporary Hospitality Management* 30/5 (2018), 2287-2307.

Birçok yaşlı bireyin yaşam koşulları hakkında önemli kararlar almak, bu yaşlı yetişkin nüfusun konum tercihleri için daha kapsamlı bir dilin geliştirilmesine olanak sağlayan kurumsal ortamları gerektirir. Bu ortamların yaşlı bireyin yaşamı boyunca değişimini nasıl etkilediği hususu da mülklerinde yaşayan birçok sakinin yürüme veya günlük işleri yapma konusunda hem kişisel hem de sosyal dinamikleri ele alan ek çalışmalara bağlıdır.

### Tartışma ve Sonuç

Bu makalenin teorik arka planı, yerinde yaşlanma ve yaşam doyumu sonuçları arasındaki fırsatlar ve kurumsal kaynaklara ilişkin çıkarımlar sunmaktadır. Bu çıkarımları sağlayan şey de yaşlı bireyin hayatının bilişsel kategorileri, sağlık, sosyal yapı ve sosyal dinamik gibi alanlarda tartışılmasıdır. Yaşlı bir yetişkinin, kişilerarası ilişkilerini incelerken aynı anda varoluşsal bir benliğin yeniden tanımlanması profesyonel bir zorunluluk gerektirir. İlgili literatür yaşlı bireyin kişiliğinin yaşam boyu değişip değişmediğine ve eğer değişiyorsa hangi şekillerde değiştiğine dair sosyal destek ve psikolojik refah göstergelerinden söz etmektedir. Yaşlı sakinlerin sosyal topluluklara nasıl dâhil oldukları ve bu katılımın mekân bağlamındaki yaşam düzenlemeleri bu sakinlere karar verme konusunda bir içgörü sağlayacaktır. Bu bireylerin gelişimi üzerindeki çevresel etkiler, esas olarak paylaşılmayan türdendir ve öz saygı duyguları arasında uzun zamandır var olan ilişkilerdir. Bilişsel kategoriler yaşlı bireyler için nadiren tatmin edici ve ödüllendirici bir bütünsel hayatı yaşam doyumu ve sosyal faktörlerin rolünde yönlendirir. Sosyal yapı sosyal kaynaklara katılım derecesi olarak tanımlanan insan deneyiminin genel olarak olumlu bir değerlendirmesidir. Yerinde yaşlanma konusunda devam eden tartışmalara ve daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmasına rağmen, yaşlanma algısı tıbbın temel ilgi alanına yani, insan vücudunda bulunan hastalıklara atıfta bulunmaktadır. Yaşlanma algılarının yine de sürecin fiziksel gerilemeyle eş anlamlı olduğu varsayımına dayandırılması, yaşlanmanın büyük önemine rağmen, anlamı ve nedenleri çoğu insan için hâlâ bilinmemektedir. Yaşam doyumunda benliğini fiziksel ve zihinsel olarak zinde görmeye devam eden birey, sürekli sosyal aktivitelerde yer almak ister. Sosyal dinamiklere uyum arzusu, yaşlı yetişkinlerin bedensel ve ruhsal sağlığına olumlu katkı sağlar. Başka bir ifadeyle yerinde yaşlanma, bireyin sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşimini daha sağlıklı kurmasını sağlar ve bu da yaşamda doyum kalitesini artırır. Yaşam doyumunda bireylerin günlük yaşamlarını iyileştirmek, daha kesin ve hedefli hâle getirmek, yerinde yaşlanmanın karmaşıklıklarını daha iyi anlamak için kritik bir öneme sahiptir. Yerinde yaşlanmada yaşam doyumuyla ilişkilendirilen tüm potansiyel yaşam alanı deneyimleri, yaşlı yetişkinin dengeli bir yaşam sürmesini sağlayacak yüksek düzeyde psikolojik refaha ulaşmasına katkı sunabilir.



**Hakem/Peer-review:** Çift Taraflı Kör/Double Blind.

**Teşekkür/Acknowledgements:**

-

**Beyanname/Declarations:**

**1. Özgünlük Beyanı/Statement of Originality:**

Bu çalışma "Yerinde Yaşlanma Olgusunu Etkileyen Faktörler: Ankara Mülkiyeliler Birliği Örneği" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

**2. Yazar Katkıları/Author Contributions:**

*Fikir/Concept:* AHA; *Kavramsallaştırma/Conceptualization:* AHA-İÇ; *Literatür Taraması/Literature Search:* AHA; *Veri Toplama/Data Collection:* AHA; *Veri İşleme/Data Processing:* AHA; *Analiz/Analysis:* İÇ; *Yazma – orijinal taslak/Writing – original draft:* AHA; *Yazma – inceleme ve düzenleme/Writing – review & editing:* AHA-İÇ.

**3. Etik Kurul İzni/ Ethics approval:**

Etik Kurul İzni gerekmemektedir.

**4. Finansman-Destek/Funding-Support:**

Bu çalışma herhangi bir finansman ya da destek almamıştır.

**5. Çıkar Çatışması Beyanı/Competing interests:**

Yazarlar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedirler.



**KAYNAKÇA**

- Alpay, Ahmed Hamza. *Yerinde Yaşlanma Olgusunu Etkileyen Faktörler: Ankara Mülkiyeliler Birliği Örneği*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Bailey, Cara L. *Understanding the Meaning of Community Engagement for Aging in Place within a Social Capital Framework*. Virginia: Virginia State University, Virginia Polytechnic Institute, Doktora Tezi, 2007.
- Bergeman, Cindy S. *Aging: Genetic and Environmental Influences*. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc., 1997.
- Boekhorst, Janet A. vd. "Work Intensity, Emotional Exhaustion and Life Satisfaction: The Moderating Role of Psychological Detachment". *Personnel Review* 46/5 (2017), 891-907. <https://doi.org/10.1108/PR-05-2015-0130>
- Bowling, Ann. *Ageing Well: Quality of Life in Old Age*. Maidenhead: McGraw-Hill Education, 2005.
- Bužgová, Radka vd. "Predictors of Life Satisfaction in Elders Living at Home in the Czech Republic". *Plos One* 18/3 (2023), 1-12. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0283772>
- Cain, Lisa vd. "Executive Chefs' Calling: Effect on Engagement, Work-Life Balance and Life Satisfaction". *International Journal of Contemporary Hospitality Management* 30/5 (2018), 2287-2307. <https://doi.org/10.1108/IJCHM-02-2017-0105>
- Chaulagain, Suja vd. "What Matters, and What Matters Most? Exploring Resident Satisfaction in Continuing Care Retirement Communities". *International Journal of Contemporary Hospitality Management* 34/7 (2022), 2472-2495. <https://doi.org/10.1108/IJCHM-09-2021-1105>
- Chicoine, Jean L. *The Essence of Aging in Place for Unmarried Elderly Women of Diverse Backgrounds: A Phenomenological Study*. Lincoln, Nebraska: University of Nebraska, Faculty of the Graduate College, Doktora Tezi, 2003.
- Cho, Dongwook-Cheon, Wookwang. "Older Adults' Advance Aging and Life Satisfaction

- Levels: Effects of Lifestyles and Health Capabilities". *Behavioral Sciences* 13/4 (2023), 1-9. <https://doi.org/10.3390/bs13040293>
- Choi, Byoung Kwon-Nae, Eun Young. "When Career Success Enhances Employees' Life Satisfaction: Different Effects of Two Types of Goal Orientations". *Personnel Review* 51/1 (2022), 335-352. <https://doi.org/10.1108/PR-04-2020-0218>
- Chummar, Sheryl vd. "Exploring the Differential Impact of Work Passion on Life Satisfaction and Job Performance Via the Work-Family Interface". *Personnel Review* 48/5 (2019), 1100-1119. <https://doi.org/10.1108/PR-02-2017-0033>
- Dang, Van Thac. "Social Networking Site Involvement and Social Life Satisfaction: The Moderating Role of Information Sharing". *Internet Research* 31/1 (2021), 80-99. <https://doi.org/10.1108/INTR-04-2019-0167>
- Fields, Noelle LeCrone. *Aging in Place in Assisted Living: Exploring the Personal and Environmental Factors Related to Length of Stay*. Ohio: Ohio State University, Graduate Program in Social Work, Doktora Tezi, 2013.
- Gallagher, Stephen vd. "Life Satisfaction, Social Participation and Symptoms of Depression in Young Adult Carers: Evidence from 21 European Countries". *International Journal of Adolescence & Youth* 27/1 (2022), 60-71. <https://doi.org/10.1080/02673843.2021.2025115>
- Haider, Sonia Ijaz vd. "Life Satisfaction, Resilience and Coping Mechanisms Among Medical Students During COVID-19". *Plos One* 17/10 (2022), 1-12. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0275319>
- Jamal, Gulgoona. "Sleep Quality, Life Satisfaction, and Psychological Well-Being in Indian College Students". *Indian Journal of Health & Wellbeing* 13/3 (2022), 307-316. <https://iahrw.org/our-services/journals/indian-journal-of-health-wellbeing/>
- Jeon, Ki Seok-Choi, Byoung Kwon. "Workplace Spirituality, Organizational Commitment and Life Satisfaction: the Moderating Role of Religious Affiliation". *Journal of Organizational Change Management* 34/5 (2021), 1125-1143. <https://doi.org/10.1108/JOCM-01-2021-0012>
- Kang, Weixi. "Personality Traits Predict Life Satisfaction in Coronary Heart Disease (CHD) Patients". *Journal of Clinical Medicine* 11/21 (2022), 1-8. <https://doi.org/10.3390/jcm11216312>
- Khoshghadam, Leila vd. "Experiencing Nostalgia Through the Lens of Life Satisfaction". *European Journal of Marketing* 53/3 (2019), 524-544. <https://doi.org/10.1108/EJM-10-2017-0806>
- Kraus, Nicole G. *The Benefits of Aging in Place*. California: University of Southern California, Faculty of the Leonard Davis School of Gerontology & Faculty of the School of Policy, Planning & Development, Yüksek Lisans Tezi, 2004.
- Lavery, Angela L. *Aging in Place: Perceptions of Older Adults on Low Income Housing Waitlists*. Denver: University of Denver, Faculty of the Graduate School of Social Work, Doktora Tezi, 2015.
- Lazarus, Richard S.-Lazarus, Bernice N. *Coping with Aging*. Oxford: Oxford University Press, 2006.
- McFadden, Erica S. *Aging in Place or Aging and Displaced? A Multi-Site Comparative Case Study of Power, Subjectivity, and Community Resiliency in Public Housing Governance*. Arizona:

- Arizona State University, Doktora Tezi, 2014.
- Morgan, Leslie A.-Kunkel, Suzanne R. *Aging, Society, and the Life Course*. New York, NY: Springer Publishing Company, Fifth Edition, 2016.
- Powell, Jason L. *Rethinking Aging : Foucault, Victims and Death*. Hauppauge, N.Y.: Nova Science Publishers, Inc, 2017.
- Rathi, Neerpal-Lee, Kidong. "Understanding the Role of Supervisor Support in Retaining Employees and Enhancing their Satisfaction with Life". *Personnel Review* 46/8 (2017), 1605-1619. <https://doi.org/10.1108/PR-11-2015-0287>
- Rojas, Mariano-Watkins-Fassler, Karen. "Religious Practice and Life Satisfaction: A Domains of Life Approach". *Journal of Happiness Studies* 23/5 (2022), 2349-2369. <https://doi.org/10.1007/s10902-022-00510-9>
- Sharma, Ritu vd. "Life Satisfaction of Youth Residing in Rural and Urban Areas: A Comparative Study". *Indian Journal of Positive Psychology* 14/1 (2023), 35-38. <https://iahrw.org/our-services/journals/indian-journal-of-positive-psychology/>
- Stuart-Hamilton, Ian. *The Psychology of Ageing : An Introduction*. London: Jessica Kingsley Publishers, (Vol. 5th ed), 2012.
- Timonen, Virpi. *Ageing Societies: A Comparative Introduction*. Maidenhead, England: McGraw-Hill Education, 2008.
- Ward, Russell A. vd. *The Environment for Aging: Interpersonal, Social, and Spatial Contexts*. Tuscaloosa: University Alabama Press, 1988.
- Whitbourne, Susan Krauss. *The Aging Individual: Physical and Psychological Perspectives*. New York: Springer Publishing Company, 2nd Edition, 2002.
- Yang Zhong, Jing-Mitchell, Vincent-Wayne. "When Having is Not Enough: Implications of Being Satisfied". *European Journal of Marketing* 47/(11/12) (2013), 1975-2001. <https://doi.org/10.1108/EJM-10-2011-0585>
- Youdin, Robert. *Psychology of Aging 101*. New York: Springer Publishing Company, 2016.

